

26. วินเซนต์ แวนโก๊ะห์ (Vincent Van Gogh)

จิตรกรผู้หมกมุ่นอยู่กับปัญหาการแสดงความรู้สึก

ภาพเขียนตัวเองของแวนโก๊ะห์

วินเซนต์ แวนโก๊ะห์ เกิดที่ซุนเดิร์ท ในแคว้นบราบันท์ ประเทศฮอลแลนด์ เมื่อ ค.ศ. 1853 เป็นบุตรคนโตของบาทหลวงประจำโบสถ์แห่งหนึ่ง ซึ่งทำให้เขามีความคิดฝังหัวมาแต่เด็กว่า ต่อไปตนจะต้องมีอาชีพเป็นนักเทศน์ แต่เขาก็เริ่มหัดวาดรูปไปด้วย เขาส่งรูปวาดไปบ้านคราวไปเที่ยวลอนดอนครั้งแรกเมื่ออายุได้ 20 ปี และก็อีกครั้งหนึ่งเมื่อกลับไปอังกฤษอีกในฐานะนักเทศน์ธรรมดา ๆ ในอีก 3 ปีต่อมา

ในเวลาเหล่านั้นเขาได้ไปเยือนปารีสเมื่อ ค.ศ. 1874 แล้วปีต่อไปก็กลับมาที่นี้อีกเพื่อทำงานในหอศิลปะกูปีล ซึ่งลุงของเขาเป็นผู้อำนวยการอยู่ แต่ทำได้เพียงพักเดียวก็ออกไปเพราะมีเรื่องบาดหมางกับเจ้าหน้าที่ในนั้น เขาจึงเริ่มต้นศึกษาวิชาสำหรับการเป็นบาทหลวง แต่ก็มาสอบตกเสีย จึงไปเป็นนักเทศน์เล็กๆ ให้กับกรรมกรเหมืองถ่านหิน ณ โบรีนาจ ในประเทศเบลเยียมเมื่อปลายปี ค.ศ. 1878 แต่เป็นอยู่ได้ไม่นานก็ถูกไล่ออกเนื่องจากไม่เหมาะสมสำหรับงานนี้

ด้วยเหตุที่แวนโก๊ะห์พลาดหวังจากเรื่องนั้นเรื่องนี้เรื่อยมา เขาจึงหันหน้าเข้าทำงานศิลปะเมื่ออายุ 27 ปี แต่ก็ยังคงอยู่ในโบรีนาจต่อไปอีกพักหนึ่ง แล้วในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1880 เขาก็มุ่งสู่กรุงบรัสเซลส์ไปเข้าเรียนศิลปะหลักสูตรสั้น ๆ ณ สถาบันศิลปะแห่งบรัสเซลส์ เรียนจบแล้วจึงกลับไปหาบิดามารดาในแอดิเทนประเทศซอลแลนด์ แต่ก็เกิดขัดใจกับพ่อแม่จึงอยู่ได้เพียงไม่กี่เดือนก็ไปกรุงเฮกที่นั่นเขาได้ไปศึกษาศิลปะกับญาติที่เป็นจิตรกรชื่อ อันตัน โมฟ ปลายปี ค.ศ. 1883 เขาไปอยู่ในเดรินธ์ซึ่งเป็นชนบทที่ห่างไกลและอยู่ใกล้พรอมแดนดัทซ์-เยอรมันเป็นเวลา 3 เดือน แล้วกลับไปหาพ่อแม่ซึ่งได้ย้ายมาอยู่ในนือเนินเมื่อสิ้นเดือนธันวาคม

จง ฟรอนซ์ มีเยท์ และ โจเซฟ อิสราเอล คือ ศิลปินที่แวนโก๊ะห์ชื่นชมและลอกเลียนงานมากกว่าใคร เขาทำเช่นเดียวกับมีเยท์ คือ ถ่ายทอดชีวิตของกรรมกรที่ได้พบเห็น เขาทำภาพศึกษกรรมกรเหมืองที่โบรีนาจไว้มากมาย รวมทั้งผู้คนที่อยู่ในบ้านพักของคนอนาถาและโรงงานในกรุงเฮกแล้วก็ยังทิวทัศน์กับชาวนาในเดรินธ์และนือเนินอีกด้วย งานชิ้นสำคัญที่แวนโก๊ะห์ทำในระยะนี้ก็คือ **The Potato Eaters** (ค.ศ. 1885) ซึ่งเขียนตามแบบงานของมีเยท์ คือ หนักแน่นไปด้วยคุณค่าทางศิลปะ แม้เขาจะตั้งใจดองค้ประกอบศิลปะก็ตามที เนื้อหาของภาพกลับจะมีความสำคัญกว่าเสียอีก ในช่วงเวลานี้เขาไปติดใจหลงใหลสาวม่ายลูกติดซึ่งเป็นญาติกันชื่อ คีโอส-สตริกเกอร์ แต่เธอก็ไม่สนใจโยติในตัวเขาก็

ภาพคนกินมัน ปี ค.ศ. 1885 ขนาด 32½" × 45" พิพิธภัณฑ์วินเซนต์แวนโก๊ะแห่งชาติอัมสเตอร์ดัม

แวนโก๊ะห์เริ่มสนใจศิลปะอิมเพรสชันนิสต์ แต่ก็ยังไม่รู้อะไรมากนักที่สนใจในเรื่องทฤษฎีสีของ เออแซน เดอลาคัวร์ เขาได้รู้จักและชอบงานของเดอลาคัวร์ก็เพราะได้เห็นงานของรูเบนส์ เมื่อคราวไปเที่ยวแอนท์เวิร์ปต้นปี ค.ศ. 1886 ระหว่างเวลาที่ไม่เที่ยวครั้งนี้เขาได้รู้จักภาพพิมพ์ญี่ปุ่น

แล้วก็เริ่มซื้อสะสมไว้ทั้งที่ยากจนข้นแค้น และแล้วต่อจากนี้ไปสิ่งที่เคยหนักที่บีมัดมัวของเขาก็เริ่มสว่าง
 สดใสขึ้นทุกที เมื่อเขาไปเข้าเรียนในสถาบันศิลปะแอนท์เวิร์ป (Antwerp Academy) แต่ยังไม่ทันได้
 เรียนรู้อะไร ก็รู้สึกขัดใจครูผู้ไม่ยอมให้เขาวาดเส้นแรง ๆ ตรง ๆ ลงไปตามใจชอบแล้วเลยเลิกเรียน

ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1886 เขาจากแอนท์เวิร์ปไปปารีสและอยู่ที่นั่น 2 ปี เป็นระยะสำคัญ
 ที่เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในงานของเขาเรื่อยมา จนกระทั่งถึงจุดที่เขาพิจารณาได้ว่า สมควรจะรับ
 เอารูปแบบอิมเพรสชันนิสต์มาใช้กับตัวเองมากขึ้นแล้วแหละ เขาได้พบปะกับศิลปินคนสำคัญ ๆ ของ
 กลุ่ม ได้เห็นงานของศิลปินกลุ่มอิมเพรสชันนิสต์ ของโกว์ และของโดมิเยร์ ที่หอศิลปะกูปีลซึ่งเรโอ
 (Theo) น้องชายของเขาทำงานอยู่ เรโอเป็นผู้สนับสนุนศิลปินอิมเพรสชันนิสต์คนสำคัญที่มีบทบาท
 มากผู้หนึ่ง ตูลูส-โลเตรีก เขียนภาพเหมือนแวนโก๊ะห์ ปีซาร์โรจัดก่อตั้งใจอธิบายเทคนิคการเขียนภาพ
 โดยใช้จุด (Pointillism) ให้เขาฟัง ส่วนเจ้าของร้านขายภาพชื่อ แปร์ ตังกีเย ก็ให้เขาเอาภาพเขียนมา
 แลกกับสีและผ้าใบได้ นอกจากนี้เขายังได้พบกับเดอกาส์ และเซอร์วาร์ ได้รู้จักชอบพอกับ ปอล ซีญัค
 โกแก็ง และ เอมีล เบร์นาร์

แวนโก๊ะห์ใช้เวลาครั้งละนาน ๆ ในพิพิธภัณฑ์ลูฟร์เพื่อศึกษาการวาดเส้นร่างคน ต่อมาเมื่อเขา
 หันมานิยมศิลปะอิมเพรสชันนิสต์แล้วสีของเขาจึงเข้มจัดขึ้นและมีแปรงก็หลวมปล่อยลง ขณะพักอยู่ใน
 ปารีสกับเรโอ น้องชายผู้อุปการะเขาจบจนสิ้นชีวิตนั้น เขาเขียนภาพดอกไม้ ภาพหุ่นนิ่งและทิวทัศน์
 เขาค่อย ๆ รับเอาวิธีการเขียนภาพแบบใช้จุดจากซีญัค (Signac) และ เซอร์วาร์ (Seurat) มาทีละน้อย
 โดยไม่มีความตั้งใจทำในแบบวิหยาการเหมือนคนทั้งสอง ใน ค.ศ. 1887 ภาพเขียนฝีมือแวนโก๊ะห์
 ได้แขวนอยู่ในสำนักพิมพ์ “La Revue Independante” ในร้านอาหาร “La Fourche” และใน
 ห้องโถงของโรงละคร “Théâtre Libre” นอกจากนั้นแล้ว เขายังจัดงานแสดงศิลปะของตนเอง
 เบร์นาร์, ตูลูส-โลเตรีก และหลุยส์ อังเกอแตง ขึ้นที่ร้านเหล้าเลอตัมบูเร็ง (Le Tambourin) อีก
 ด้วย

ชีวิตในปารีสเป็นเหตุให้สุขภาพของแวนโก๊ะห์เสื่อมโทรมลง พอรู้สึกหุดหู่ท้อแท้ขึ้นมาเขาก็หัน
 หน้าเข้าหาเหล่า และความที่เกรงว่าจะรบกวนความสงบสุขของน้องชาย เขาจึงย้ายไปอยู่ที่อาลซ์
 (Arles) ในโปรวองซ์ (Provence) เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1888

ทางภาคใต้ของฝรั่งเศสมีอะไรน่าตื่นตาตื่นใจสำหรับเขาพอ ๆ กับที่ปารีสเคยมีมาแล้ว เขามุ่ง
 เหนี่ยวงานอย่างบ้าคลั่ง ใช้ชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวในสภาพที่อดคัดขัดสน รับประทานก็แต่พวกกันตาย
 เท่านั้น สีของแสงแดดแฉดกล้าเข้ามาอยู่บนผืนผ้าใบของเขา เขาพากเพียรแสวงหาเส้นง่าย ๆ ที่มีพลัง
 ส่งอารมณ์เพื่อมาใช้กับสีที่แสดงความรู้สึก เขาสนใจการใช้สีที่มีความหมาย และในเวลาอันเองที่เขา
 เขียนภาพ Night Café ซึ่งให้ความรู้สึกว่าเป็นสถานที่ที่อาจทำให้ผู้ที่เข้ามาเสียผู้เสียคน เสียสติ หรือ
 ไม่ก็ก่ออาชญากรรมได้

ในยามนั้นถิ่นแถบโปรวองซ์ทำให้เขาสนใจที่จะอยู่พอ ๆ กับที่สนใจภาพพิมพ์ญี่ปุ่น เขามองหา
 เรื่องที่จะนำมาเขียนเป็นภาพแบบญี่ปุ่น ดังเช่น สะพานซึก หรือสวนผักผลไม้ ดังที่ปรากฏในงาน

ที่เขาทำในช่วงเวลานี้อยู่ครั้งแล้วครั้งเล่า เขาเขียน “ภาพชุด” ซึ่งเทียบได้กับ “ภาพชุด” ที่พบในภาพพิมพ์ญี่ปุ่น เขาวาดรูปด้วยปากกาและหมึก อีกทั้งทดลองทำภาพเขียนให้มีพื้นผิวต่าง ๆ กัน เขาแลกเปลี่ยนภาพเหมือนของตัวเองกับโกแก็ง และแบร์นาร์ ตามธรรมเนียมญี่ปุ่น การเขียนภาพเหมือนจะมีความหมายอันสำคัญแก่เขาก็ต่อนั่นเอง

ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1888 เขาชักชวนให้โกแก็งมาอยู่กับเขาทางใต้ แล้วเขาก็ย้ายบ้านมาอยู่ที่ “บ้านสีเหลือง” ในเมืองอาลซันนั่นเอง โกแก็งออกจากบริตตานีเพื่อมาหาเขาในเดือนตุลาคมอย่างไม่รู้เต็มใจนักเพราะไม่ชอบโปรวองซ์ อยู่ด้วยกันได้ไม่นานทั้งสองก็มีนตึงไส้กัน แวนโก๊ะที่ไม่ชอบใจวิธีเขียนภาพของโกแก็งที่เก็บเอาความจริงจำในอดีตมาใช้ ทั้งคู่ประคารมโต้เถียงกันเผ็ดร้อน จนกระทั่งถึงเดือนธันวาคม เมื่อทั้งสองไปดูภาพเขียนของเดอลาคัวซ์ และกุสตาฟ กูร์เบท์ ที่พิพิธภัณฑน์ในมงต์ปีลีเยร์กันนั้น โกแก็งคิดว่าแล้วจะกลับไปทางเหนือเสียที เรื่องนี้กับข่าวหมั้นของเธอก็ทำให้แวนโก๊ะเกิดความมกตลกล้ม เขามีอาการวิกลจริตครั้งแรกวันที่ 24 ธันวาคม โกแก็งมาเล่าภายหลังว่า แวนโก๊ะที่ข่มขู่ว่าจะฆ่าเขาต้องเตลิดไปนอนโรงพยาบาล แล้วเย็นวันนั้นเองแวนโก๊ะก็ก็เดือนไบหูข้างซ้ายของตนเองหนอยหนึ่งส่งไปให้โสเภณีในช่องแถว ๆ นั้น เขาถูกนำส่งโรงพยาบาลและนอนหมดสติอยู่ที่นั่นสามวัน

ตั้งแต่นั้นมาการมีชีวิตอยู่ของแวนโก๊ะก็ลำบากยากเข็ญยิ่งขึ้นทุกที อาการของโรคประสาทกำเริบขึ้นอีกบ่อย ๆ เขาเองเมื่อทนทุกข์กับโรคนี้มากเข้า ก็ตัดสินใจเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล แซงต์-เรมี ด้วยความหวังว่าตัวเขาจะหายเป็นปกติได้ และเพื่อไม่ให้เธอซึ่งเพิ่งแต่งงานต้องห่วงกังวล เขามีอาการป่วยบ้าง เป็นปกติบ้างสลับกันอยู่ จึงยังเขียนภาพหรือวาดรูปได้อยู่เป็นจำนวนไม่น้อย โดยเขียนจากข้างในและข้างนอกโรงพยาบาลนั่นเอง งานที่ทำงานนี้มีรูปแบบแสดงให้เห็นความสับสนอลหม่านอย่างบ้าคลั่ง โดยมักจะใช้ต้นไซเปรสเป็นเครื่องมือแสดง เมื่ออยากจะทำอะไรสบาย ๆ เขาก็จะเขียนภาพลอกเลียนภาพของเดอลาคัวซ์, โดมิเยร์, เร็มบรันท์ และศิลปินคนโปรดของเขา คือ มีเยท์ (Millet)

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1890 ภาพเขียนของแวนโก๊ะจำนวนหนึ่งก็ได้ออกแสดงร่วมกับกลุ่ม 20 ในกรุงบรัสเซลส์ แล้วเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขาก็ปรากฏอยู่ในหนังสือ “Mercure de France” ต่อมาในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1890 ภาพของเขาก็ได้ไปแขวนอยู่ ณ งานแสดงศิลปกรรมอิสระ (Salon des Indépendants) ในปารีสถึง 10 ภาพด้วยกัน และได้รับคำยกย่องชมเชยอย่างมาก ในเดือนพฤษภาคมเขาค่อยสบายขึ้น และออกจากโรงพยาบาลแซงต์-เรมี ไปเยี่ยมเธอและครอบครัวในปารีส แล้วก็เลยไปพำนักอยู่ที่โอแวร์ซูร์อัวซ ภายใต้ความดูแลใกล้ชิดของ ดร. กาชท์ (Dr. Gachet) จิตรกรสมัครเล่นและนักสะสมภาพ ซึ่งเป็นเพื่อนของบ็ิซาร์โร ในตอนแรก ๆ เขาก็ลงมือเขียนภาพชนบทรอบ ๆ ตัวอย่างตั้งใจเต็มที่ แต่แล้วไม่นานก็กลับมาวิตกทุกข์ร้อนกับปัญหาของน้องชายและปัญหาของตัวเองว่า จะหายเจ็บไข้หรือไม่อีก ทำให้สุขภาพจิตตกต่ำลงอีกจนถึงกับโกรธเคืองกับ ดร. กาชท์ ภาพในตอนท้าย ๆ ที่ยุ่งเหยิงของเขาเป็นภาพทุ่งข้าวสาลี เขายิงตัวเองวันที่ 27 กรกฎาคม เธอมาเยี่ยมวันที่ 29 กรกฎาคม ค.ศ. 1890 แล้วเขาก็สิ้นใจในวันนั้นเอง ภายในเวลาไม่กี่ปีภาพ